Työ-ja elinkeinoministeriö
Kaupallinen neuvos Olli Hyvärinen

Lausunto
23.3.2026

Eduskunta
Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy -nimisen osakeyhtiön sidosyksikköaseman edellytyksistä, sen omistaman tutkimusinfrastruktuurin yhteiskäytöstä sekä varautumisvelvollisuudesta. HE 18/2026 vp.

Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä HE 18/2026 vp. Työ- ja elinkeinoministeriö keskittyy lausunnossaan erityisesti ehdotettuun CSC - Tieteen tietotekniikan keskus Oy:n (CSC) koskevaan poikkeamiseen hankintalain muutoksen (HE 2/2026) mukaiseen sidosyksiköiden vähimmäisomistusosuutta koskevasta vaatimuksesta sekä ulosmyynnin enimmäismäärästä. Ehdotuksen mukaan lailla mahdollistettaisiin yhtiön omistamien ja hallinnoimien kansallisten supertietokoneiden laskentakapasiteetin myynti taloudellisiin tarkoituksiin, jos tällaiseen taloudelliseen toimintaan vuosittain kohdistettu kapasiteetti on enintään 20 prosenttia yhtiön vuotuisesta kokonaislaskentakapasiteetista.

Työ- ja elinkeinoministeriö tukee ehdotusta, jolla mahdollistetaan CSC:n hallinnoimien kansallisten supertietokoneiden laskentakapasiteetin myynti taloudelliseen toimintaan nykyistä laajemmin siten, että taloudelliseen toimintaan myydyn laskentakapasiteetin enimmäismäärä olisi nykyisen viiden prosentin sijaan 20 prosenttia kyseisten koneiden laskentakapasiteetin kokonaiskapasiteetista. Tämä parantaa yritysten mahdollisuuksia hyödyntää kansallista suurteholaskentakapasiteettia sekä CSC:n tieteellisen laskennan osaamista yritysten t&k-toiminnassa ja tekoälyn hyödyntämisessä.

CSC:n tulee varmistaa, että edellä mainittujen kansallisten supertietokoneiden taloudelliseen käyttöön myydyn kapasiteetin käytölle on olemassa selkeät ja yksikäsitteiset käyttöperiaatteet erityisesti silloin, kun koko kapasiteetti on omistajiensa käytössä tai kapasiteetin taloudellisen käytön maksimiosuus on ylitetty, ja yritysten pitää jonottaa kapasiteetin käyttöä; silloin, kun kapasiteetin käyttö edellyttää yritysten käyttämän datan tai käytön tuloksien osalta sellaista tietoturvaa, joka voi olla ristiriidassa CSC:n laskentainfrastruktuurin tietoturvan kanssa; tai silloin, kun kapasiteetin käytön rajoitteena voi olla yritysten käyttämän ja siten CSC:n laskentainfrastruktuuriin siirtämä datan määrä.

Yrityksille tulisi olla selkeät ja yksikäsitteiset periaatteet
1. Miten ne voivat jonottaa kapasiteettia
2. Missä tietoturvan puitteissa kapasiteetti on käytettävissä
3. Miten toimitaan todella mittavien datamassojen kanssa

Sidosyksikköaseman edellytyksiä koskeva poikkeussäännös

Eduskunnan käsittelyssä olevan hankintalain muutoksen (HE 2/2026 vp) mukaan sidosyksikön omistajilla tulisi lähtökohtaisesti olla vähintään 10 prosentin omistusosuus sidosyksikössä. Nyt ehdotettu erillislaki mahdollistaisi CSC:n poiketa tästä vaatimuksesta. Poikkeaminen mahdollistaisi laajemman omistajapohjan, ja yhtiö voisi edelleen toimia valtion, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen sidosyksikkönä. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää ehdotettua yhtiökohtaista poikkeamista hankintalain muutoksen mukaisesta sidosyksikön vähimmäisomistusosuutta koskevasta vaatimuksesta perusteltuna. Hankintalain valmisteluprosessissa keskusteltiin erilaisten kohdennettujen poikkeusperusteiden tarpeesta ja tarkoituksenmukaisuudesta. Hankintalain muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä on tältä osin viitattu CSC-lakia koskevaan valmisteluprosessiin seuraavasti: ”Poikkeaminen on mahdollista myös sellaisten valtio-omisteisten kriittisiä toimintoja koskevien sidosyksiköiden osalta, joita koskeva poikkeus on säädetty erityislaissa. Kysymykseen tulisi esimerkiksi CSC - Tieteen tietotekniikan keskus, jota koskevaa lakia valmistellaan opetus- ja kulttuuriministeriössä (HE 2/2026, s. 46).”

Työ- ja elinkeinoministeriö korostaa lausunnossaan, että hankintadirektiivi (2014/24/EU) mahdollistaa sidosyksiköille ulosmyynnin enintään 20 prosenttiin saakka sidosyksikköaseman menettämättä. Direktiivin 12 artiklan 1 kohdan b-alakohdan mukaan edellytyksenä sidosyksikköasemalle on, että yli 80 prosenttia sidosyksikön toiminnoista suoritetaan omistajiensa tehtävien täyttämiseksi. Näin olen muille kuin omistajille suunnatun ulosmyynnin enimmäisrajan tulee olla enintään 20 prosenttia ilman, että sidosyksikköasema vaarantuu. Hallituksen esityksessä HE 2/2026 vp ehdotettu 10 prosentin vähimmäisomistusosuusvaatimus on puolestaan kansallinen lisäys, jota hankintadirektiivi ei edellytä.

Sidosyksiköiden ulosmyyntiä koskevan kansallisen rajoituksen tavoitteena on turvata kilpailuneutraliteettia julkisen ja yksityisen elinkeinoelämän välillä. Nyt ehdotettava poikkeus koskee yhden yhtiön rajattua erityistilannetta suurteholaskennan toimialalla. Suuren mittakaavan suurteholaskenta on tyypillisesti luonteeltaan tutkimusinfrastruktuuripalvelua, jolle ei ole esityksen mukaan syntynyt markkinoilla kilpailua ja siten kaupallisia markkinoita. Tämän voidaan arvioida vähentävän riskiä kilpailun vääristymisestä.

Koska kyseessä on kansallisessa poliittisessa harkinnassa omaksuttu tiukennos, siitä voidaan myös kansallisessa lainsäätämismenettelyssä poiketa erillislailla hankintadirektiivin sallimissa rajoissa. Näin ollen CSC-laki on tällainen erityissäännös, joka mahdollistaa poikkeamisen kansallisesta tiukennoksesta direktiivin asettamien reunaehtojen puitteissa.

Valtiontukioikeudellinen arvio

Euroopan unionin valtiontukisääntely on osa unionin kilpailuoikeudellista sääntelyä, jonka keskeisenä tavoitteena on varmistaa yhtäläiset kilpailuedellytykset sisämarkkinoilla. Valtiontukea koskevat säännökset sisältyvät SEUT 107–109 artikloihin.

Hallituksen esityksen mukainen toiminta voidaan muun kuin ulosmyynnin osalta katsoa ei-taloudelliseksi toiminnaksi, jolloin siihen ei sovelleta Euroopan unionin valtiontukisääntöjä. Ulosmyynnin osalta toimenpiteen voidaan katsoa täyttävän valtiontuen käsitetiedonannon (2016/C 262/01) kohdan 207 mukaiset liitännäistoiminnan kriteerit. Tällöin ei-taloudelliseen toimintaan liittyvä vähäinen taloudellinen toiminta jäisi myös valtiontukisääntöjen soveltamisalan ulkopuolelle.

Työ- ja elinkeinoministeriö kuitenkin muistuttaa, että komission käyttämää liitännäistoiminnan käsitettä ei ole vakiintuneesti linjattu Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä, ja oikeustila tältä osin on epäselvä. Poikkeusta hyödynnettäessä tulee huolehtia siitä, että sen ehdot täyttyvät ja että varmistutaan siitä, ettei infrastruktuurin loppukäyttäjille kanavoidu valtiontukea

Kilpailuoikeudellinen arvio

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää myönteisenä sitä, että esityksessä on huomioitu EU:n valtiontukisääntöjen ohella kilpailulain 4 a luvun kilpailuneutraliteettisääntelyn soveltuminen kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvaan taloudelliseen toimintaan sekä Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimivalta puuttua kilpailuneutraliteettia vääristäviin menettelyihin. Markkinaehtoisen hinnoittelun vaatimuksesta säätämistä yhtiötä koskevassa laissa voidaan pitää kannatettavana kilpailuneutraliteettia vääristävien vaikutusten välttämisen kannalta. Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo tarpeelliseksi tuoda esiin sen, että esityksessä mainitun kilpailuneutraliteettiin liittyvän Kilpailu- ja kuluttajaviraston valvontatoimivallan lisäksi kilpailulain 4 a luvussa säädetään mm. velvollisuudesta pitää erillistä kirjanpitoa kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvasta taloudellisesta toiminnasta. Mikäli CSC harjoittaa kilpailuneutraliteettisääntelyn soveltamisalaan kuuluvaa toimintaa, tulee sen varmistaa myös kyseisen velvoitteen noudattaminen. Kilpailu- ja kuluttajavirasto valvoo myös eriyttämisvelvollisuuden noudattamista.